

Kazimiera Juszka

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska ■ University of the National Education
Commission, Krakow, Poland

Procesowe i kryminalistyczne zasady przeprowadzania oględzin w postępowaniu w sprawach o wykroczenia jako warunek przestrzegania zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym

Procedural and forensic principles for proceedings into criminal investigations as conditional on respect for the rule of law in economic dealings

Streszczenie: Przedmiotem artykułu są procesowe i taktyczne zasady przeprowadzania oględzin w postępowaniu w sprawach o wykroczenia. Celem artykułu jest prezentacja procesowych i kryminalistycznych zasad przeprowadzania oględzin w postępowaniu w sprawach o wykroczenia jako warunku przestrzegania zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym. W artykule zastosowano metodę dogmatyczną. Problemem badawczym jest prezentacja wpływu przestrzegania procesowych i taktycznych zasad przeprowadzania oględzin w postępowaniu w sprawach o wykroczenia na realizację zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym. Przechodząc do wniosków po wynikach analizy przedmiotowych zasad przeprowadzania oględzin, należy podkreślić, że realizacja tytułowej zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym stanowi podstawę zaufania prowadzących działalność gospodarczą do organów ścigania, a w konsekwencji organów wymiaru sprawiedliwości w ważnym zakresie prowadzenia postępowania w sprawie o wykroczenie. Rekomendacje obejmują zwrócenie szczególnej uwagi na konsekwentne przeprowadzanie tytułowych oględzin zgodnie z zasadami ich przeprowadzania pod względem procesowym i zaleceń taktyki kryminalistycznej z nieustannym podnoszeniem jakości ich wykonywania. Praca stanowi naukowy wkład w rozwój tytułowej problematyki polegający na powiązaniu zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym z zasadami przeprowadzania oględzin także w postępowaniu w sprawach o wykroczenia. Zakres artykułu obejmuje następujące zasady przeprowadzania oględzin: zasadę obiektywizmu, zasadę szybkości działania, zasadę dokładności, zasadę indywidualności, zasadę instrumentalizacji działań, zasadę planowości działań, zasadę zachowania wartości dowodowej śladów i przeciwdziałania kontaminacji (zanieczyszczeniu śladów), zasadę planowości, zasadę prawidłowego zabezpieczenia miejsca oględzin, taktyczną zasadę przyjmującą, że jako pierwsze należy ujawnić, a następnie utrwalić ślady najmniej trwałe i powierzchniowe, np. ślady osmologiczne (są to ślady, które się jedynie zabezpieczą) i ciepłe przed śladami linii papilarnych, a te z kolei np. przed śladami mechanoskopijnymi, zasadę aktywności, zasadę jednoosobowego kierownictwa powiązaną z zasadą koordynacji działań, zasadę wszechstronności badań

i poszukiwań, zasadę ekonomiki działania, zasadę tajności, zasadę pisemności oraz zasady sporządzania protokołu oględzin. Omawiana tematyka uwzględnia poglądy doktryny i orzecznictwa.

Abstract: The subject of this article is the procedural and tactical principles of visual inspection in minor crime proceedings. The aim is to present the procedural and forensic principles for carrying out such inspection in minor crime proceedings as a condition for observing the principle of legal certainty in business dealings. The article uses a dogmatic method. The research issue is to present the impact of adherence to procedural and tactical principles of visual inspection in minor crime proceedings. Turning to the conclusions after the results of the analysis of the principles for carrying out visual inspections, it should be emphasised that the implementation of the title principle of legal certainty in economic dealings is the basis for the confidence of business operators and law enforcement authorities and, consequently, in the judiciary authorities in the important field of conducting minor crime proceedings. Recommendations include paying particular attention to the consistent conduct of title inspections in accordance with the principles of conduct in terms of procedural and forensic tactical recommendations with a continuous improvement in the quality of their performance. The article makes an academic contribution to the development of the subject matter by linking the principle of legal certainty in business dealings with the principles of carrying out visual inspections including minor crime proceedings. The scope of this article covers the following principles for conducting a visual inspection: objectivity; rapidity; accuracy; individuality; instrumentalisation of activities; planning of activities; preserving the evidential value of traces and preventing contamination; planning; correct securing of the inspection site; the tactical principle assuming that the least durable and most superficial traces should be revealed first and then fixed; one-person management combined with coordination of activities; the comprehensiveness of research and searches; economy of action; secrecy; writing and the drawing up of an inspection protocol. The subject matter here takes into account the views of doctrine and of case law.

Słowa kluczowe: odpowiednie stosowanie kodeksu postępowania karnego; oględziny; orzecznictwo Sądu Najwyższego i sądów powszechnych; postępowanie w sprawach o wykroczenia; taktyka kryminalistyczna; zasada pewności prawa w obrocie gospodarczym; zasady oględzin; zasady protokołu oględzin

Keywords: appropriate application of the Code of Criminal Procedure; case law of the Supreme Court and common courts; forensic tactics; minor crime proceedings; principle of legal certainty in business dealings; principles of visual inspection; principles of visual inspection protocol; visual inspection

Otrzymano: 21 stycznia 2025

Received: 21 January 2025

Zaakceptowano: 25 kwietnia 2025

Accepted: 25 April 2025

Sugerowana cytacja/Suggested citation:

Juszka, K. (2025). Procesowe i kryminalistyczne zasady przeprowadzania oględzin w postępowaniu w sprawach o wykroczenia jako warunek przestrzegania zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym. *Przedsiębiorczość – Edukacja [Entrepreneurship – Education]*, 21(1), 23–32. <https://doi.org/10.24917/20833296.211.2>

Wstęp

Słusznie podkreśla się, że dla przedsiębiorców niezwykle ważna jest przewidywalność działań administracji. Nie ulega wątpliwości, że analogiczne sprawy powinny być załatwiane w taki sam sposób. Stąd też jedną z zasad ogólnych prawa przedsiębiorców jest zasada pewności prawa. Wyraża ona zakaz odstępowania bez ważnej przyczyny przez organ od utrwalonej praktyki załatwiania spraw. Przedsiębiorca ma bowiem prawo układać swoje

interesy w zaufaniu do owej utrwalonej praktyki działania, bez ryzyka niekorzystnych skutków prawnych. Jest to tym bardziej istotne, że w zaufaniu do takiej praktyki (np. licząc na uzyskanie określonego zezwolenia) przedsiębiorcy niejednokrotnie ponoszą wysiłek i koszty przygotowania się do określonej działalności lub inwestycji. Istotnym elementem klauzuli pewności prawa są objaśnienia prawne, czyli praktyczne wyjaśnienia najbardziej skomplikowanych przepisów pisane prostym, przystępnym językiem. To odpowiedź na problem skomplikowanego prawa gospodarczego i niejednolitej praktyki stosowania przepisów (Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii, 2018; 2025, 2 stycznia).

Zasada pewności prawa została wskazana w preambule *Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców* (Dz.U. z 2024 r. poz. 236 z późn. zm.), a jej realizacja wynika ze stosowania art. 12 i art. 14 tej ustawy. Sprawozdawczo należy zaznaczyć, że prawidłowe przeprowadzanie oględzin znajduje zastosowanie jako warunek realizacji zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym zgodnie ze specyfiką postępowań cywilnych, administracyjnych oraz zgodnie ze specyfiką postępowań w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe. Ze względu na ramy niniejszego artykułu analizie zostanie poddane postępowanie w sprawach o wykroczenia.

Przy wykonywaniu oględzin w postępowaniu wykroczeniowym stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu postępowania karnego (Dąbkiewicz, 2017; *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego*, t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 37 z późn. zm., dalej: k.p.k.) przez recypowanie w pełni rozwiązań z k.p.k., pomijając niewystępujące w sprawach o wykroczenia oględziny zwłok i sekcję zwłok (art. 209 k.p.k. i art. 210 k.p.k.) a także ekshumację (Grzegorzczak, 2012; 2025, 2 stycznia; Skowron, 2010).

Słusznie zwraca uwagę M. Goc, że każda czynność procesowa zawiera elementy o charakterze kryminalistycznym, które są rozwinięciem i uszczegółowieniem pod względem taktycznym i technicznym działań podmiotów procesowych realizujących swoje uprawnienia i obowiązki w ramach przepisów procedury karnej, cywilnej, administracyjnej oraz innych dziedzin prawa, zwłaszcza prawa karnego. Jedną z takich czynności łączących w sobie elementy procesowe i kryminalistyczne są oględziny (Goc, 2020).

Jeżeli przedmiot może ulec zniszczeniu lub zniekształceniu przy badaniu, część tego przedmiotu należy w miarę możliwości zachować w stanie niezmienionym, a gdy to nie jest możliwe – stan ten utrwalić w inny sposób (art. 207 k.p.k. w zw. z art. 43 *Ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia*, t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 977 z późn. zm., dalej: k.p.w.; Kiełtyka, 2022; Gensikowski, 2017; Grzegorzczak, 2012; 2025, 2 stycznia; Kotowski, 2003; 2025, 2 stycznia; Lewiński, 2011; Marek, Marek-Ossowska, 2023; Skowron, 2010).

Oględzin lub badań ciała, które mogą wywołać uczucie wstydu, powinna dokonać osoba tej samej płci, chyba że łączą się z tym szczególne trudności; inne osoby odmiennej płci mogą być obecne tylko w razie konieczności (art. 208 k.p.k. w zw. z art. 43 k.p.w.; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 5 stycznia 2018 r., II Aka 26/17, LEX nr 2661793; Gensikowski, 2017; Grzegorzczak, 2012; 2025, 2 stycznia; Kiełtyka, 2022; Kotowski, 2003; 2025, 2 stycznia; Lewiński, 2011; Marek, Marek-Ossowska, 2023; Skowron, 2010). W toku oględzin można dokonywać również przesłuchań lub innych czynności dowodowych (art. 212 k.p.k. w zw. z art. 43 k.p.w.; Kiełtyka, 2022; Gensikowski, 2017; Grzegorzczak, 2012; 2025, 2 stycznia; Kotowski, 2003; 2025, 2 stycznia; Lewiński, 2011; Skowron, 2010).

Oględzin dokonuje się za pomocą zmysłów wzroku, dotyku, smaku lub węchu. Sposób przeprowadzania oględzin zależy od ich przedmiotu (Hanausek, 1994; Hanausek, 2009; Skowron, 2010).

Cele oględzin w odniesieniu do celów postępowania przygotowawczego z art. 297 k.p.k. można umieścić w trzech grupach:

- wyjaśnienie charakteru i okoliczności zdarzenia,
- ustalenie sprawcy zdarzenia,
- zebranie rzeczowego materiału dowodowego w postaci ujawnionych i zabezpieczonych śladów kryminalistycznych (Goc, 2020; Juszka, 2007; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 15 maja 2008 r., II AKa 13/08, LEX nr 447031).

Osiągnięcie celów przedstawionych wyżej prowadzi do realizacji zadań oględzin. Te zaś należy podzielić na trzy grupy:

- zadania polegające na utrwaleniu wyglądu i stanu miejsca zdarzenia,
- zadania polegające na ujawnieniu i zabezpieczeniu śladów na miejscu zdarzenia,
- zadania polegające na wnioskowaniu i próbach rekonstrukcji zdarzenia (Goc, 2020).

Pierwsze dwa cele od dawna w kryminalistyce określa się mianem siedmiu złotych pytań (Goc, 2020). Trafnie podkreśla Goc, że zwykle same oględziny nie pozwalają na realizację wszystkich powyższych celów. Niezbędne okazują się tu jeszcze inne czynności towarzyszące oględzinom, a składające się w sumie na złożony proces kryminalistycznego badania miejsca zdarzenia (Goc, 2020).

Oględziny mają charakter statyczny – służą zapoznaniu się przez organ procesowy z miejscem zdarzenia, osobą lub rzeczą (art. 207 § 1 k.p.k.; Dąbkiewicz, 2017).

Prawidłowość stosowania tytułowych procesowych i taktycznych zasad przeprowadzania oględzin w postępowaniu w sprawach o wykroczenia jest warunkiem przestrzegania zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym oraz stanowi podstawę w codziennym profesjonalnym prowadzeniu działalności gospodarczej przez przedsiębiorców. Należy podkreślić, że od prawidłowo przeprowadzonych oględzin jako pierwszej i najważniejszej czynności procesowo-kryminalistycznej na miejscu zdarzenia zależą wykrzycie sprawcy przestępstwa, sprawny przebieg postępowania w sprawach o wykroczenia oraz kształt prawomocnego wyroku sądowego. W konsekwencji przedsiębiorcy wystawiający wysoką ocenę przeprowadzonym oględzinom i całemu postępowaniu karnemu pozytywnie oceniają profesjonalizm organów postępowania w dalszym prowadzeniu działalności gospodarczej.

Celem artykułu jest prezentacja procesowych i kryminalistycznych zasad przeprowadzania oględzin w postępowaniu w sprawach o wykroczenia jako warunku przestrzegania zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym. W artykule zastosowano metodę dogmatyczną. Problemem badawczym jest prezentacja wpływu przestrzegania procesowych i taktycznych zasad przeprowadzania oględzin w postępowaniu w sprawach o wykroczenia na realizację zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym. Praca stanowi naukowy wkład w rozwój tytułowej problematyki polegający na powiązaniu zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym z zasadami przeprowadzania oględzin także w postępowaniu w sprawach o wykroczenia. Zakres artykułu obejmuje następujące zasady przeprowadzania oględzin:

- zasadę obiektywizmu,
- zasadę szybkości działania,
- zasadę dokładności,
- zasadę indywidualności,

- zasadę instrumentalizacji działań,
- zasadę planowości działań,
- zasadę zachowania wartości dowodowej śladów i przeciwdziałania kontaminacji (zanieczyszczeniu śladów),
- zasadę planowości,
- zasadę prawidłowego zabezpieczenia miejsca oględzin,
- taktyczną zasadę przyjmującą, że jako pierwsze należy ujawnić, a następnie utrwalić ślady najmniej trwałe i powierzchniowe, np. ślady osmologiczne (są to ślady, które się jedynie zabezpiecza) i ciepłe przed śladami linii papilarnych, a te z kolei np. przed śladami mechanoskopijnymi,
- zasadę aktywności,
- zasadę jednoosobowego kierownictwa powiązaną z zasadą koordynacji działań,
- zasadę wszechstronności badań i poszukiwań,
- zasadę ekonomiki działania,
- zasadę tajności,
- zasadę pisemności,
- zasady sporządzania protokołu oględzin.

Omawiana tematyka uwzględnia poglądy doktryny i orzecznictwa.

Zasady przeprowadzania oględzin jako przykład stosowania zasady pewności prawa

Analizę zasad przeprowadzania oględzin należy rozpocząć od zasady obiektywizmu, będącej warunkiem realizacji zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym. Zasada obiektywizmu ma charakter procesowy i kryminalistyczny (Goc, 2020). Jest to dyrektywa, zgodnie z którą organ procesowy powinien mieć bezstronny stosunek do stron i innych uczestników procesu oraz nie powinien kierunkowo nastawiać się do samej sprawy (Waltoś, Hofmański, 2023). Z zasady obiektywizmu wynika, że niedopuszczalny jest taki model postępowania, w którym koncentrujemy się na jednej wersji zdarzenia, przyjętej za najbardziej prawdopodobną, bez należytego sprawdzenia pozostałych (Girdwoyń, 2001; Goc, 2020; Juszka, 1997; Juszka, 2001; Juszka, 2004; Juszka, 2005; Juszka, 2013; Juszka, 2013b; Juszka 2022, Juszka, Juszka, 2021; Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015; Widacki, 2018). Podczas oględzin należy zachowywać się bezstronnie, bez apriorycznego nastawienia do zdarzeń i stron (Biederman-Zaręba, 2013).

Następną z podejmowanych zasad jest zasada szybkości działania. Ta zasada jest szczególnie wyeksponowana w postępowaniu w sprawach o wykroczenia (Marek, Marek-Ossowska, 2023). Zgodnie z zasadą szybkości działania oględziny miejsca zdarzenia powinny być podejmowane w możliwie najkrótszym czasie od otrzymania wiadomości o zaistnieniu danego zdarzenia (Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015).

Niezbędne z punktu widzenia przestrzegania zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym jest stosowanie zasady dokładności. Zasada dokładności zwraca uwagę, że w czasie przeprowadzania oględzin niedopuszczalne jest pobieżne działanie, które może doprowadzić do przeoczenia niektórych śladów (Goc, 2020).

Kluczową z omawianych zasad jest zasada indywidualności. Zgodnie z nią niezbędne jest jednostkowe i indywidualne podejście do każdego oględzin (Biederman-Zaręba, 2013).

Słusznie wskazuje się z perspektywy zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym, że należy przestrzegać zasady instrumentalizacji działań. Postęp w tej dziedzinie jest w ostatnich latach bardzo znaczący i w przypadku oględzin obejmuje zarówno nowe środki ujawniania i zabezpieczania śladów (zwłaszcza śladów biologicznych, śladów linii papilarnych, mikrośladów), jak i zautomatyzowane metody dokumentowania miejsca zdarzenia i jego wybranych fragmentów. Służą temu specjalistyczne programy graficzne do sporządzania planów sytuacyjnych, np. system eSURV czy technologia 3D (Goc, 2020).

Podstawową tytułową zasadą jest zasada planowości działań. Przy planowaniu zamierzonych działań kierownik grupy operacyjno-procesowej, w większości wypadków, ze względu na stosunkowo niewielką ilość informacji o zdarzeniu musi wspierać się swoją wiedzą i swoim doświadczeniem (Biederman-Zaręba, 2013; Goc, 2020; Juszka, 2013).

Fundamentalną podejmowaną zasadą jest zasada zachowania wartości dowodowej śladów i przeciwdziałania kontaminacji (zanieczyszczeniu śladów). Manipulowanie dowodami rzeczowymi należy ograniczyć do absolutnego minimum, gdyż do badań powinny one dotrzeć w stanie jak najbardziej zbliżonym do takiego, w jakim ujawniono je na miejscu zdarzenia. Jeżeli ujawni się zanieczyszczenie choćby jednego z dowodów, wyniki jego badań kryminalistycznych stają się bezużyteczne, a wiarygodność całego zebranego materiału – wątpliwa (Goc, 2020).

Ważną analizowaną zasadą jest zasada planowości sprowadzająca się do nakazu prowadzenia oględzin w sposób metodyczny, systematyczny, składny, porządkowy, dokładny, szczegółowy, zaprojektowany, zamierzony, opracowany, nakreślony i przygotowany (Juszka, 2013). Wszystkie czynności w ramach oględzin winny zostać wcześniej starannie zaplanowane i zorganizowane (Biederman-Zaręba, 2013). Przy planowaniu zamierzonych działań kierownik grupy operacyjno-procesowej, w większości wypadków, ze względu na stosunkowo niewielką ilość informacji o zdarzeniu musi wspierać się swoją wiedzą i swoim doświadczeniem (Goc, 2020).

Zasadniczą z zasad przedstawianych w niniejszym artykule jest zasada prawidłowego zabezpieczenia miejsca oględzin. Te oględziny polegają na dokonaniu czynności taktycznych i techniczno-kryminalistycznych zmierzających do poznania przebiegu zdarzenia, przeprowadzanych w sposób planowy z uwzględnieniem właściwości obszaru (przestrzeni zamkniętej lub otwartej) oraz klasyfikacji różnych grup śladów przestępstwa lub ich nośników albo rzeczy (przedmiotów), ich położenia, właściwości, stanu i cech indywidualnych (Kiełtyka, 2022; Goc, 2020; Grzegorzczak, 2012; 2025, 2 stycznia; Lewiński, 2011). Z niniejszą zasadą jest powiązana ważna cecha niepowtarzalności oględzin (Juszka, 2007; Juszka, 2009; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 kwietnia 2009 r., II Aka 69/09, LEX nr 534004).

Taktyczną zasadą gwarantującą realizację zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym w trakcie przeprowadzania oględzin jest przyjęcie, że jako pierwsze należy ujawnić, a następnie utrwalić ślady najmniej trwałe i powierzchniowe, np. ślady osmologiczne (są to ślady, które się jedynie zabezpiecza) i ciepłe przed śladami linii papilarnych, a te z kolei np. przed śladami mechanoskopijnymi. Również ślady umożliwiające ustalenie sytuacji przestrzennych powinny być utrwalane przed wyłączeniem przedmiotów noszących takie ślady. Chodzi o to, by opracowując jedne ślady, nie unicestwić innych, jeszcze nieutrwalonych i nieprzeanalizowanych. Podkreśla się, że błędem jest to, że ta sama osoba prowadzi oględziny i ujawnia, a także zabezpiecza ślady (Juszka, 2013a).

Kolejną przedmiotową zasadą jest zasada aktywności formułująca nakaz energicznego i dynamicznego zachowania się, sprawności organizacyjnej i koncentracji uwagi prowadzącego oględziny (Biederman-Zaręba, 2013; Juszka, 2013).

Podjmując niniejszą problematykę, należy zwrócić uwagę na zasadę jednoosobowego kierownictwa powiązaną z zasadą koordynacji działań. Analizowana zasada polega na tym, że niezależnie od przedmiotu i liczby uczestników wszystkimi czynnościami podczas oględzin kieruje jedna osoba (Biederman-Zaręba, 2013). W ramach czynnego zachowania się prowadzący oględziny powinien przydzielać zadania, przemieszczać siły i środki w zależności od potrzeb określonego miejsca lub zadania do wykonania, koordynować i nadzorować działania wszystkich uczestników oględzin, wreszcie kontrolować wykonywanie zadań (Juszka, 2013). Kierujący oględzinami powinien z całą stanowczością stosować reguły wyrażone w przepisach prawa wobec osób wykonujących poszczególne czynności na miejscu zdarzenia (Juszka, 2009). Koordynacja działań polega na stworzeniu warunków dla harmonijnego powiązania w jedną całość wszystkich czynności wykonywanych w ramach kryminalistycznego badania miejsca zdarzenia. Taką koordynację zapewnia działania oparte na wspólnym planie, podporządkowane jednemu ośrodkowi decyzyjnemu i realizowane sprawnie pod względem organizacyjnym (Goc, 2020).

Inną zasadą dotyczącą tytułowej tematyki przeprowadzania oględzin procesowo-kryminalistycznych w postępowaniu w sprawach o wykroczenia jest zasada wszechstronności badań i poszukiwań. Nakazuje ona uwzględnienie wszystkich informacji pojawiających się w czasie czynności i zakazuje apriorycznego odrzucania jakiejkolwiek możliwości rozwiązania zagadnienia (Kędzierska, Betlejewski, 2007). Zatem niniejsza zasada wyraża się w postulatcie, aby czynności kryminalistyczne były podejmowane we wszystkich kierunkach, które wylaniają się przy prowadzeniu konkretnej sprawy, w celu ustalenia rzeczywistego przebiegu zdarzenia (Biederman-Zaręba, 2013; Goc, 2020; Juszka, 2009; Juszka, 2013).

Następną ze wspominanych zasad jest zasada ekonomiki działania. Opiera się ona na ocenie społecznych kosztów (Marek, Marek-Ossowska, 2023). Dobór działań pod względem osobowym powinien być ściśle związany z rodzajem zdarzenia, jego skutkami i rodzajem oględzin (Biederman-Zaręba, 2013; Goc, 2020; Juszka, 2009; Juszka, 2013).

Przedostatnią z zasad tytułowej problematyki jest zasada tajności. Ta zasada polega na zakazie ujawniania wyników oględzin ze względu na fakt, że czynność ta jest jedną z pierwszych w sprawie (Biederman-Zaręba, 2013).

Istotną zasadą, którą należy stosować jest również zasada pisemności. Niniejsza zasada wyraża się w obowiązku pisemnego udokumentowania przebiegu czynności (Biederman-Zaręba, 2013). Z oględzin sporządza się protokół oraz w miarę potrzeby odpowiednią dokumentację techniczną i niezbędną dokumentację dodatkową (Grzegorzczak, 2012; 2025, 2 stycznia; Kiełtyka, 2022). Omawiając zasadę pisemności, należy wskazać na grupę zasad prawidłowego sporządzania protokołu.

Protokół nie może zastępować spisu inwentaryzacyjnego ani szczegółowej dokumentacji technicznej danego obiektu. Ogólny wygląd otoczenia czy inne mniej istotne szczegóły można dokumentować za pomocą zdjęć ogólnoorientacyjnych lub z wykorzystaniem podkładów geodezyjnych albo dokumentacji technicznej budynku (Goc, 2020; Hołyst, 2018; Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015).

Jeżeli ustalono, że przed oględzinami nastąpiła zmiana sytuacji, to należy opisać stan zastany z zaznaczeniem stanu pierwotnego i ze wskazaniem naszych wiadomości o tym (Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015).

Protokół oględzin może być uzupełniony dokumentacją techniczną w postaci dokumentacji fotograficznej, nagrania wideo lub szkicu, także za pomocą nośników utrwalających obraz lub dźwięk (Goc, 2020; Juszka, Juszka, 2015; Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015; Kiełtyka, 2022) lub za pomocą wykonania pomiarów (w tym odległości i pozycji położenia). W związku z tym opis przebiegu oględzin w protokole ogranicza się do opisu sposobu ujawniania i zabezpieczenia śladów przestępstwa, ich nośników lub rzeczy (przedmiotów) (Kiełtyka, 2022). W przypadku zastosowania urządzeń rejestrujących przestrzeń miejsca zdarzenia lub wykonujących pomiary należy zamieścić w protokole wzmiankę o odstąpieniu od wymiarowania (Kiełtyka, 2022). W takich wypadkach nie może być rozbieżności między treścią protokołu a informacjami utrwalonymi w dokumentacji technicznej. Brak zgodności pomiędzy poszczególnymi elementami dokumentacji oględzin może w konsekwencji doprowadzić do odrzucenia dowodu z oględzin przez organ orzekający (Goc, 2020; Juszka, Juszka, 2015; Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015; Kiełtyka, 2022).

Opis wszelkich działań podejmowanych przez uczestników oględzin musi dawać gwarancję jednoznaczności co do zakresu wykonywanych czynności, tak aby na jego podstawie można było ocenić rzetelność i prawidłowość przeprowadzenia oględzin (Goc, 2020; Juszka, 2009). W opisie nie wolno stosować określeń nieostrych, np. niedaleko, blisko, około, prawdopodobnie (Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015).

Forma redagowania treści protokołu w czasie teraźniejszym w formie bezosobowej podkreśla obiektywizm zapisu (Goc, 2020). Wszystkie pola protokołu muszą być wypełnione i określone (Kiełtyka, 2022).

Kolejną zasadą jest zasada czytelności protokołu. Jeżeli protokół jest nieczytelny, należy sporządzić jego czytelną kopię i po uwierzytelnieniu dołączyć oryginał i kopię do akt głównych postępowania (Goc, 2020; Kiełtyka, 2022).

Podsumowanie

Procesowe i taktyczne zasady przeprowadzania oględzin w postępowaniu w sprawach o wykroczenia są warunkiem przestrzegania zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym. Prawidłowe stosowanie niniejszych zasad wywiera bezpośredni wpływ na realizację zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym przez ograniczenie w niewielkim stopniu płynności prowadzenia działalności gospodarczej. Oględziny są pierwszą i najważniejszą czynnością także w postępowaniu w sprawach o wykroczenia. Prezentacja tytułowych procesowych i kryminalistycznych zasad przeprowadzania oględzin w postępowaniu w sprawach o wykroczenia jako warunku przestrzegania zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym zrealizowała cel i zakres artykułu oraz rozwiązała problem badawczy. Przechodząc do wniosków po wynikach analizy przedmiotowych zasad przeprowadzania oględzin, należy podkreślić, że realizacja tytułowej zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym stanowi podstawę zaufania prowadzących działalność gospodarczą do organów ścigania, a w konsekwencji – do organów wymiaru sprawiedliwości w ważnym zakresie prowadzenia postępowania w sprawie o wykroczenie. Rekomendacje obejmują zwrócenie szczególnej uwagi na konsekwentne przeprowadzanie tytułowych oględzin zgodnie z zasadami ich przeprowadzania pod względem procesowym i zaleceń taktyki kryminalistycznej z nieustannym podnoszeniem jakości ich wykonywania. W konsekwencji przedsiębiorcy wystawiający wysoką ocenę przeprowadzonym oględzinom i całemu postępowaniu karnemu pozytywnie oceniają profesjonalizm organów postępowania w czasie dalszego prowadzenia działalności gospodarczej. Przedstawione procesowe i taktyczne zasady przeprowadzania

oględzin stanowią punkt wyjścia do konsekwentnego wzmacniania gwarancji procesowych wynikających ze stosowania zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym.

Literatura

References

- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego* (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 37 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia* (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 977 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców* (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 236 z późn. zm.).
- Biederman-Zaręba, A. (2013). *Oględziny – Wprowadzenie*. W: D. Wilk (red.), *Kryminalistyka. Przewodnik*. Toruń: TNOiK Dom Organizatora, 106–108.
- Dąbkiewicz, K. (2017). *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Gensikowski, P. (2017). *Postępowanie w sprawach o wykroczenia. Komentarz*. Warszawa: C.H. Beck.
- Girdwoyń, P. (2001). *Wersje kryminalistyczne. O wykrywaniu przestępstw*. Warszawa: Wydawnictwa Prawnicze.
- Goc, M. (2020). *Oględziny*. W: E. Gruza, M. Goc, J. Moszczyński. *Kryminalistyka, czyli o współczesnych metodach dowodzenia przestępstw*. Warszawa: Wolters Kluwer, 257–304.
- Grzegorzczak, T. (2012; 2025, 2 stycznia). *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer. Pozyskano z: <https://sip.lex.pl/#/commentary/587283525/132098/grzegorzczak-tomasz-kodeks-postepowania-w-sprawach-o-wykroczenia-komentarz-wyd-v?cm=URELATIONS>.
- Hanausek, T. (1994). *Zarys taktyki kryminalistycznej*. Warszawa: ABC.
- Hanausek, T. (2009). *Kryminalistyka. Zarys wykładu*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Hołyst, B. (2018). *Kryminalistyka*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Juszcza, K. (1997). *Wersja kryminalistyczna*. Kraków: Zakamycze.
- Juszcza, K. (2001). *Wersja nieprawdopodobna*. W: J. Błachut, M. Szewczyk, J. Wójcikiewicz (red.), *Nauka wobec przestępczości. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Hanauska*. Kraków: Wydawnictwo Instytutu Ekspertyz Sądowych, 87–90.
- Juszcza, K. (2004). *Wpływ budowy wersji kryminalistycznej na wykrywanie sprawców przestępstw*. W: J. Wójcikiewicz (red.), *Rozprawy z Jałowcowej Góry*. Kraków: Wydawnictwo Instytutu Ekspertyz Sądowych, 143–148.
- Juszcza, K. (2005). *Wersja kryminalistyczna w ściganiu przestępczości ubezpieczeniowej*. W: J. Wójcikiewicz (red.), *Przestępczość ubezpieczeniowa*. Kraków: Wydawnictwo Instytutu Ekspertyz Sądowych, 155–173.
- Juszcza, K. (2007). *Jakość czynności kryminalistycznych*. Lublin: Oficyna Wydawnicza VERBA.
- Juszcza, K. (2009). *Zasady dokumentacji oględzin. Przegląd Policyjny*, 19(4), 47–56.
- Juszcza, K. (2013). *Skanowanie 3D w realizacji zasad efektywnego przeprowadzania oględzin w sprawach zabójstw*. W: E. Gruza (red.), *Oblicza współczesnej kryminalistyki. Księga jubileuszowa Profesora Huberta KołECKiego*. Warszawa: Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, 117–122.
- Juszcza, K. (2013a). *Analiza wpływu oględzin kryminalistycznych na wykrywalność sprawców zabójstw*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Juszcza, K. (2013b). *Wersja kryminalistyczna*. W: D. Wilk (red.), *Kryminalistyka. Przewodnik*. Toruń: TNOiK Dom Organizatora, 56–63.
- Juszcza, K. (2022). *Kryminalistyczne aspekty wykrywania sprawców przestępstw gospodarczych. Studia Prawnoustrojowe*, 58, 181–191.
- Juszcza, K., Juszcza, K. (2015). *Oględziny w wykrywaniu sprawców zabójstw w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych. Przegląd Policyjny*, 25(2), 77–83.

- Juszką, K., Juszką, K. (2021). Czas budowy wersji kryminalistycznej w postępowaniach w sprawach przestępstw przeciwko dokumentom. W: D. Zienkiewicz (red.), *Wokół kryminalistyki. Nauka i praktyka. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Widle*. Toruń: TNOiK Dom Organizatora, 205–212.
- Kasprzak, J., Młodziejowski, B., Kasprzak, W. (2015). *Kryminalistyka. Zarys systemu*. Warszawa: Difin.
- Kędzierska, G., Betlejewski M. (2007). Oględziny. W: W. Kędzierski (red.), *Technika kryminalistyczna*, t. 1. Szcztyno: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji w Szcztynie, 102.
- Kiełtyka, A. (2022). Komentarz do art. 43 kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia. W: M. Rogalski (red.), *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer, 330–334.
- Kotowski, W. (2003; 2025, 2 stycznia). *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, Komentarz*. Pozyskano z: <https://sip.lex.pl/#/commentary/587280353/77793/kotowski-wojciech-kodeks-postepowania-w-sprawach-o-wykroczenia-komentarz?cm=URELATIONS>.
- Lewiński, J. (2011). *Kodeks postępowania karnego w sprawach o wykroczenia, Komentarz*. Warszawa: LexisNexis.
- Marek, A., Marek-Ossowska, A. (2023). *Prawo wykroczeń (materialne i procesowe)*. Warszawa: C.H. Beck.
- Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii (2018; 2025, 2 stycznia). „Konstytucja Biznesu” i inne zmiany prawne dla firm. Pozyskano z: <https://www.gov.pl/attachment/3ac43e0c-f27b-481c-a973-54ed93150473>.
- Skowron, A. (2010). *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Waltoś, S., Hofmański, P. (2023). *Proces karny. Zarys systemu*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Widacki J. (2018). Wersja śledcza. W: J. Widacki (red.), *Kryminalistyka*. Warszawa: C.H. Beck, 62–68.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 15 maja 2008 r., II AKA 13/08, LEX nr 447031.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 kwietnia 2009 r., II Aka 69/09, LEX nr 534004.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 5 stycznia 2018 r., II Aka 26/17, LEX nr 2661793.

Kazimiera Juszką, dr hab. nauk prawnych, prof. uczelni, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Wydział Nauk Społecznych, Instytut Prawa, Ekonomii i Administracji. Jej zainteresowania naukowe obejmują kryminalistykę, taktykę kryminalistyczną, wersję kryminalistyczną, ochronę osób i mienia, ekspertyzę pisma.

Kazimiera Juszką, habilitated Doctor of Law, university professor, Faculty of Social Sciences, Institute of Law, Economics and Administration, University of the Commission of National Education in Krakow. Her research interests include forensic science, forensic tactics, forensic version, protection of persons and property.

ORCID: 0000-0002-8466-1716

Adres/Address

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
Wydział Nauk Społecznych
Instytut Prawa, Ekonomii i Administracji
Katedra Kryminalistyki i Prawa Międzynarodowego
ul. Podchorążych 2, pok. 234
30-084 Kraków, Polska
e-mail: kazimiera.juszką@uken.krakow.pl